

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inostranstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Številka 138.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo, — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 19. decembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Premalo velikih prireditiv

Mali turistični kraji privabljajo tujce s svojimi naravnimi lepotami, z dobrimi prenočišči in gostilnami ter s svojim mirom. Veliki kraji pa morajo nuditi tujcu nekaj več, predvsem mnogo razvedrila. Vsako veliko mesto, ki hoče postati turistično mesto, mora zato imeti velike prireditve, ki privabljajo tujce iz vseh strani.

Ljubljana ima dve taki redni prireditvi, to sta ljubljanski spomladanski in jesenski velesejem, Maribor ima svoj Mariborski teden. Ljubljanski velesejem je v začetku in ob koncu tajske sezone, sredi sezone pa je Ljubljana brez velike prireditve, če je ne reši kaka večja cerkvena, telovadna ali športna prireditev. Takšne že skoraj običajne prireditve so sicer za tujski promet tudi silno koristne, toda pravega dela za dvig tajskega prometa ne pomenijo.

Svoje dni je že bilo upanje, da bo imela Ljubljana vsako leto velik festival slovanskih plesov. Nedvomno bi bil takšen festival za tujce silno privlačen in če bi bila organizacija teh festivalov v dobrih rokah, bi ti festivali ne privabljali samo na stotine in stotine tujcev, temveč bi se tudi rentirali. Enako bi mogli veliki festivali slovanske glasbe privabiti v Ljubljano velike množice tujcev. Glasbeno življenje v Ljubljani je tudi na takšni višini, da bi se mogli ti festivali odlično organizirati. Imamo celo vrsto pevskih zborov, imamo dobre soliste in imamo odlični orkester Ljubljanske filharmonije in mogli bi imeti tudi prvovrsten balet, saj deluje cela vrsta naših plesalcev in plesalk z največjim uspehom v največjih svetovnih kulturnih središčih. Mogli bi torej nuditi tujcem v resnici prvovrstne in zanimive glasbene prireditve, ki bi ustrezale tudi ljudem z največjimi zahtevami.

Toda v Ljubljani nimamo nobene dvorane za takšne prireditve. Niti nobene prave koncertne dvorane nimamo več, odkar je lepo in akustično unionsko dvorano zavzel kino. A v Ljubljani, kjer je vreme vedno nezanesljivo, so velike prireditve brez velike dvorane nemogoče. Lani je že vse kazalo na to, da zgradi velesejem veliko dvorano, ki bi mogla sprejeti par tisoč obiskovalcev. Takšna dvorana je za vso Ljubljano tako velika nujnost, da ni le stvar velesejma, da se zgradi, temveč vse Ljubljane. Morda sploh ni nujnejše naloge za Ljubljano, kakor da dobi takšno dvorano. Mislimo, da bi morala zato zlasti občina delati na to, da se takšna dvorana čimprej zgradi. Če pa se že zgradi, potem naj bo tudi reprezentativna in ne le za silo ter mora imeti tudi vse potrebne stranske prostore. Dokler nimamo takšne dvorane, je čisto izključeno, da bi postala Ljubljana turistično mesto. Zato nič ne pretiravamo, če rečemo, da zapravljamo denar, ker ne investiramo potrebnega denarja za takšno veliko dvorano.

Tudi novo gledališče nujno potrebujemo, ker je sedanje operno mnogo premajhno in zato tudi nerentabilno. Deficit, pod katerim trpi naše gledališče, v mnogem izhaja iz premajhnega gledališča. Tudi zaradi ljudske prosvete potrebujemo večje gledališče. Zaradi majhnega prostora je gledališče nujno predrago in zato ne more privabiti tako velikih množic ko

kino-gledališča. Mislimo, da ni treba posebej opozarjati na zle posledice, če se široke množice vzgajajo le v kino-gledališčih. Na tem mestu smo že podali podoben načrt za veliko novo gledališče v Ljubljani. A nihče v javnosti ni tega načrta podpiral, kakor da bi bila predrzna misel, da ima slovenska prestolnica gledališče, ki se more meriti z velikimi gledališči po svetu. Ali nimamo celo vrsto najodličnejših pevcev ter igralcev? Ali ne zaostaja naše gledališče za drugimi le zaradi denarja? Ali pa je pri gledališču de-

nar res glavna stvar? Pa v resnici nimamo tega denarja? Ali ne izdamo še večje vsote za mnoge nepotrebne stvari?

Ljubljana je tudi mesto velikih zgodovinskih dogodkov in ljubljanski muzej hrani dragocenosti, ki se morejo pokazati povsod. A tudi ljubljanski muzej trpi zaradi premajhnega prostora ter je tako prenatrpan, da postaja že bolj skladišče ko muzej. Tudi muzej bi bil lahko prvovrstna atrakcija za tujce.

Se celo vrsto drugih stvari bi mogli omeniti in vse bi dokazovale, da ima Ljubljana vse osnovne

pogoje za turistično mesto. Ti osnovni pogoji pa so danes še neizkoriščeni in zato potuje skozi ter mimo Ljubljane na stotine tujcev na sever in na jug, ne da bi se ustavili v slovenski prestolnici. Ne smeli bi tega trpeti, če res hočemo napredovati. Zato pa je nujno, da zaslovi Ljubljana tudi po svojih velikih prireditvah, zato mora Ljubljana dobiti veliko dvorano za največje nastope, veliko gledališče in veliko koncertno dvorano. Kar je nujno, se mora izvršiti, pa čeprav velja denar. Ampak samo na ta način se dobi nov denar.

ke za tuje velekapitaliste! Ali bomo res tako na glavo padli?

Velikansko gospodarsko škodo morajo pomeniti za nas veleblagovnice, a prav nobene potrebe nimamo po njih in tudi ne prav nobenih koristi. A kljub temu se ne bi zavarovali proti tej nevarnosti? Kljub temu bi mirno gledali, da bi še notranja trgovina prišla pod usta tujca!

Ali moremo res biti tako lahko-miselni?

Ali moremo res biti tako neza-

vedni?

Ali bomo res napravili tak zločin nad lastnim gospodarskim razvojem?

Ali bomo res tako grdo zane-marili narodne in državne interese?

Ne in stokrat ne!

Zato je treba z novo uredbo še nadalje prepovedati ustanavljanje veleblagovnic in njih podružnic!

Se letos mora ta uredba iziti!

Sveta dolžnost zlasti novo izvoljenih poslancev iz trgovskih krogov in gospodarskih stanov mora biti, da se ta uredba pravočasno izda!

Trdno verujemo, da bodo ti to tudi storili in s tem opravičili zupanje svojih volivcev.

Tuji velekapital ne sme postati gospodar naše trgovine!

Potrebna je nova uredba o prepovedi veleblagovnic

Koncem decembra tega leta, torej čez dva tedna, prenehajo veljati nekatere omejitve glede ustanavljanja veleblagovnic in njihovih prodajalnic. S 1. januarjem se bodo zato mogle odpreti v Beogradu in vseh mestih z nad 50.000 prebivalci nove veleblagovnice in njih podružnice. Tako bi mogli dobiti veleblagovnice Ljubljana, Zagreb, Novi Sad, Sarajevo, Skoplje, Subotica in še druga mesta, ker je znano prizadevanje vseh mest, da s priključitvijo okoliških občin ustvarjajo na umeten način razne »velike« Ljubljane, Beograd, Zagreb itd. Ker pa se poleg tega tudi prebivalstvo mest močno množi, bomo v kratkem imeli še več mest z nad 50.000 prebivalci, kakor Maribor, Split, Osijek, Niš itd.

Tako se more zgoditi, da bo vsa Jugoslavija preprežena z mrežo veleblagovnic in njihovih podružnic. To pa se pravi, da bi postal

gospodar naše domače trgovine tuji kapital.

Kajti veleblagovnice ustanavlja v naši državi edino tuji velekapital. Danes, ko je židovski kapital prisiljen, da se seli, je še zlasti velika nevarnost, da se naseli pri nas in da izkoristi možnost, ki se mu odpre 1. januarja, če se ustanavljanje veleblagovnic ne prepro-ve znova in izrečno. In ta nevarnost je tem večja, ker se židovski kapital na trgovino posebno dobro razume, ker je trgovina njegova domena, ker je tu doma. Naj si zato nihče ne dela iluzije, da ne bi židovski kapital te prilike takoj izkoristil, če bi se mu le nudila in začel z ustanavljanjem veleblagovnic po vsej Jugoslaviji, samo da je dana za to zakonita možnost.

Moramo zato absolutno računati s tem, da bo Jugoslavija 1. 1939. preprežena z veleblagovnicami tujega, zlasti židovskega kapitala, če se sedanja prepoved ustanavljanja ne podaljša še za nadalje. Prav tako pa je tudi absolutno jasno, kakšne bi bile posledice, če bi bila preprežena Jugoslavija z mrežo tujih veleblagovnic in njih podružnic. Naj opozorimo le na nekatere točke:

1. Izgubilo bi svojo eksistenco na stotine, tudi na tisoče samostojnih trgovcev. Kdo bo skrbel zanje? Morda tuji židovski kapital? Kaj še! Padli bodo na breme naše jugoslovanske javnosti.

2. Zaslužek, ki so ga imeli dosedaj od trgovine domači trgovci in ki je ves ostal v državi, množil narodni kapital in olajšal domače gospodarstvo, ta zaslužek bo odhajal odslej v tujino. Naša kapi-

talna moč bo zaradi tega padala, naša odvisnost od tujega kapitala pa narasla! Ali more in sme nacionalna javnost to trpeti?

3. Veleblagovnice bodo z uničenjem samostojnih trgovcev postale popoln gospodar naše notranje trgovine ter bodo brez vsake konkurence. Mogle bodo zato cene poljubno poviševati in jih diktirati potrošniku. Tedaj se bo šele spoznala vsa velikanska škoda veleblagovnic za široke sloje ljudstva, ki bo moralo plačevati blago mnogo dražje, kakor pa je blago vredno. Ali se res nihče ne bo zganil v obrambo naših potrošnikov?

4. Prosto vsake konkurence pa bodo mogle veleblagovnice prodajati tudi najslabše. Ves »pof«, ki je obležal kje na svetu, bo mogel v Jugoslaviji najti odjemalcev. In vrhu vsega bo to ničvredno blago še dobro plačano. Naš potrošnik bo ob trdo zaslužen denar, v rokah pa mu bo ostalo slabo blago! Ali res ne bo nastopila vsa jugoslovanska javnost proti nevarnosti te grandiozne pljačke jugoslovanskega ljudstva...

5. Za vedno bi morali tudi pokopati sanje, da bi si kdaj koli vzgojili svoj trgovski naraščaj. — Zakaj v tistem hipu, ko zavladajo veleblagovnice, tudi ne sme trgovski pomočnik nič več misliti na to, da postane samostojen trgovec. Proti konkurenci veleblagovnic ne bo mogel nastopiti. Za vse življenje bo obsojen v to, da bo slabo plačan nameščenec v tujih veleblagovnicah. Ali bi res mogli dopustiti, da se naši mladini na tak način zapre pot v lepšo bodočnost?

6. Še na nekaj treba opozoriti. Čeprav pa bodo delale veleblagov-

nice velikanske dobičke, vendar ne bodo plačale niti primeroma tega davka, kakor ga danes plačujejo samostojni trgovci. Ni to le prazna trditev, temveč to je bilo že dokazano. Je pa tudi notorično, da si zna najti tuji velekapital vedno skrivna vrata, da mu ni treba plačevati toliko davkov. Dohodki državne blagajne bodo torej neizogibno padli, padec dohodkov pa bodo potem morali nadomestiti drugi. Tako bodo jugoslovanski državljani plačevali dejansko dav-

Kreditna zadruga zasebnih nameščencev

Na pobudo Zveze društev zasebnih nameščencev se je ustanovila v Ljubljani Kreditna zadruga zasebnih nameščencev, da se gospodarsko okrepe in osamosvoje zasebni nameščenci.

Člani zadruge morejo postati v Zvezi priv. nameščencev včlanjena društva in pa člani teh društev. Poslovni delež zadruge znaša 100 din, pristopnina pa 10 din. Delež se more plačati tudi v petih poslovnih obrokih.

V novo zadrugo je vložila Zveza društev priv. nameščencev nad 100.000 din gotovine in je s tem zadruga materialno dobro fundirana. Ker bodo dala tudi druga društva zadruge na razpolago svoj denar, je že takoj v začetku zagotovljena njena velika kreditna sposobnost.

Kreditna zadruga sprejema hranilne vloge od vsakogar. Tudi prisilno (seveda pa prostovoljno) štednjo je uvedla zadruga.

Hranilne vloge se bodo obrestovale po 3,5%, če se lahko vsak čas dvignejo, če se denar vloži proti šestmesečni odpovedi, potem se obrestujejo po 4 %.

Poskrbljeno je, da bo kontrola zadruge zelo stroga in natančna ter bo tudi na ta način poskrbljeno za čim večjo varnost vlog.

Po katerih pogojih podeljuje zadruga posojila, obširno poročajo zadnji »Organizator«, ki si ga naj vsi zasebni nameščenci prečitajo.

Posebej še opozarjamo, da bo kreditna zadruga strogo pazila na to, da so vsi njeni krediti varno naloženi.

Upati je, da se bodo zasebni nameščenci svoje nove Kreditne zadruge trdno oklenili, ki jim bo potem resna in zanesljiva opora tudi v težkih časih.

Upravni odbor zadruge je sestavljen takole:

Ivan Tavčar, referent Delavske zbor., predsednik,
Erle Gombač, uradnik TPD, podpredsednik,
Lavoslav Slamič, uradnik PZ, kreditni referent,
dr. Janko Köstl, pomoč. direktorja PZ,
Alojzij Franek, uradnik,
Franjo Nemeč, tesarski mojster, odborniki.

Namestniki so: Joško Zemljič, prokurist, Ciril Ličar, poobl. car. posred. in Franjo Rupnik, uradnik PZ.

V nadzornem odboru pa so Srečko Čop, uradnik KID, Franjo Ravnikar, uradnik TPD, Tomo Trop, knjigovodja iz Maribora, člani, inž. Leo Knez iz Ruš, Anton Štempihar, uradnik Jugočeške in Ivan Zupane, rudniški računovodja v Krmelju.

Tudi imena teh uglednih tovaršev dokazujejo vsem zasebnim nameščencem, da morejo svoji Kreditni zadruge popolnoma zaupati.

Novoletna številka

„Trgovskega lista“
bo prava revija slovenskih trgovcev

Vsak zaveden slovenski trgovec čestita novo leto svojim odjemalcem predvsem v novoletni številki »Trgovskega lista«. Prav tako pa tudi vsako slovensko gospodarsko podjetje.

Inerate za novoletno številko, ki izide v povečani nakladi, sprejema uprava »Trgovskega lista« do 29. decembra opoldne.

Kdor pa hoče, da bo njegov inserat posebno dobro in učinkovito sestavljen, ga pošlje še pred božičnimi prazniki!

Trgovci! Novoletna voščila predvsem v „Trgovski list“!

Kralj zopet pokrovitelj Ljubljanskega velesejma

Nj. Vel. kralj Peter II. je blagovolil prevzeti pokroviteljstvo XIX. mednarodnega spomladanskega ljubljanskega velesejma, ki bo od 3. do 12. junija 1939. in jesenske velesejske prireditve »Ljubljana v jeseni«, ki bo od 2. do 11. septembra 1939.

Anton Lajovic šestdesetletnik

Danes praznuje slovenski glasbenik Anton Lajovic svojo šestdesetletnico. Anton Lajovic je največji in najbolj značilni reprezentant slovenske moderne glasbe. Kar so Zupančič, Kette, Murn in Cankar za slovensko moderno književnost, to je Anton Lajovic za slovensko moderno glasbo. V zgodovini slovenske glasbe je za vse čase Lajovičevo ime na enem prvih mest.

Tudi kot publicist se je Anton Lajovic mnogo udeleževal ter zastopal svoje nazore z vso doslednostjo.

Ob šestdesetletnici izreka tudi naš list Antonu Lajovicu svoje iskrene čestitke z željo, da bi nam bila ohranjena njegova ustvarjalna sila še mnogo, mnogo let!

Nedeljko K. Savič o svoji izvolitvi

Zadnje »Trgovačke Novine« objavljajo zahvalo predsednika Zveze trg. združenj v Beogradu, našega tovariša Nedeljka K. Saviča, ki je bil izvoljen v Beogradu za poslanca. V svoji zahvali se zahvaljuje zlasti trgovcem, ki so glasovali zanj kot gospodarskega kandidata.

Gospod Savič nadalje poudarja, da bo tudi kot poslanec ostal zvest smeri, ki jo zastopajo naše stanovske organizacije ter bo tudi v bodoče vse svoje delo uravnal skladno z interesi trgovskega stanu in našega narodnega gospodarstva. Upa, da bo tudi pri tem delu vedno deležen podpore in pomoči svojih stanovskih tovarišev.

Dom kulturnih institucij

je dobil Maribor z namestitvijo muzeja in banovinskega arhiva v gradu. Mestna občina je pred par leti kupila grad od veletrgovca Berdajsa, da namesti v njem magistratne urade. Izkazalo pa se je, da bi adaptacija veljala toliko, da bi se za ta denar lahko postavil nov, moderno zidan in svrham odgovarjajoči rotovž. Zato se je mestni svet premislil in je grad namenil kulturnim svrham. Letos so bili gornji prostori, zlasti pa bastija, najstarejši del grada, primeren preurejeni in se je v jeseni začela selitev muzeja v nove prostore, s katerimi se Mariborčani lahko postavijo. Doslej je nameščen v bastiji meščanski del muzeja, ki je bil na zlato nedeljo 18. t. m. svečano odprt. Za preureditev prostorov in pregledno razvrstitev predmetov si je stekel zlasti banovinski arhivar profesor Baš največjih zaslug. Prihodnje leto se adaptacija nadaljuje in se bodo v nove prostore preselili nadaljnji oddelki muzeja, kakor tudi banovinski arhiv, ki bo imel tudi poseben del za namestitve mariborskih arhivalij. Prvotni načrt je predvideval tudi preselitev Studijske knjižnice iz Kazine, vendar bi zahtevale adaptacije prevelike vloge, ker bi bila potrebna centralna kurjava in bi bilo treba mestoma prebiti skoraj dva metra debelo zidovje iz najtršega kamna. Zato ostane Studijska knjižnica še nadalje v starih prostorih, dobila pa je pred kratkim tudi veliko ikazinsko dvorano v uporabo.

Znižano vožnjo 50%

je odobrila Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu vsem posetnikom spomladanskega in jesenskega velesejma v Ljubljani.

Za spomladanski velesejem velja ta ugodnost za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija, za povratek pa od 3. do 17. junija 1939. Za jesenski velesejem velja znižana vožnina od 28. avgusta do 11. septembra oziroma za povratek od 2. do 16. septembra.

Vinski sejem v Ivanjkevcih

Vinarska zadruga v Ivanjkevcih priredi svoj 14. vinski sejem in

razstavo dne 10. januarja 1939. v tukajšnji dvorani pri kolodvoru. Vina je prijaviti do 3. januarja 1939. Letošnja vina se prav dobro razvijajo in so izredno harmonična — izvzemši tistih, ki so zelo rano brana. Cene so ugodne. Mi smo v sredi ormoško-ljutomerskega vinarskega okoliša in tako bo mogel vsak interesent kriti svojo potrebo po ljutomerskih vinih, pa najsi bodo iz mešanih nasadov ali sortirana.

I. seja odbora Osrednjega odseka trgovcev s tekočimi gorivi

bo v četrtek, dne 22. dec. t. l. ob 11. uri dop. v Trgovskem domu v Ljubljani, Gregorčičeva 27.

Dnevni red: tekoče zadeve.

Predsednik: Tajnik
Laznik Viljem. Kiler Alberi.

Davčna vprašanja in slovenska industrija

Poročilo tainika Alberta Koseria na seji Zveze industriicev

Iz poročila, ki ga je podal na zadnji seji Zveze industriicev tajnik Koser, posnemamo:

Po sedanjih predpisih so stanovanjske zgradbe oproščene zgradarine le, v kolikor jih uporabljajo aktivni delavci. Logično in pravično bi pa bilo, če bi se ta zgradarinska prostost razširila tudi na zgradbe industrijskih in rudarskih podjetij, ki služijo za brezplačno prebivanje njihovih nameščenecv ter njihovih bivših delavcev-invalidov in njihovih vdov in sirot.

Nadalje predvideva člen 36. zakona o neposrednih davkih 30%ni odbitek od bruto-najemnine le pri zgradbah na deželi. Industrijska in rudarska podjetja postavljajo stanovanjske zgradbe po sili razmer in iz prometnih razlogov ne samo na vasi, temveč tudi v mestih in trgih. Zaradi tega se take zgradbe ne morejo istovetiti z drugimi stanovanjskimi hišami ter ne more biti bruto-najemnine, v kolikor niso stanovanja brezplačna, enaka drugim sličnim zgradbam. Mnenja smo, da bi bilo treba priznati 30% odbitek od bruto-najemnin tudi vsem zgradbam industrijskih in rudarskih podjetij v smislu § 132. gradbenega zakona.

Glede odbitnosti prispevkov in investicij v socialne svrhe od davčne osnove pridobnine in družbene davka treba zahtevati, da se prizna odbitnost tudi darikom za dolgoletno službovanje nameščenecv in delavcev ter običajnim božičnim in novoletnim nagradam. Sicer priznava naša upravna judikatura tem izdatkom značaj odbitnosti, vendar pa se davčne oblasti tega stališča ne drže, zbog česar bi bilo treba njihovo prakso spremeniti z ustrezno dopolnitvijo tozadevnih zakonskih predpisov. Prav tako naj bi se priznavala davčna prostost rezerviranj teh izdatkov v omenjeni namen, ako se izvrši to rezerviranje v posebnem, v to določenem in v bilanci izkazanem rezervnem skladu. Slednjič bi bilo pravično, da se prizna odbitnost tudi dotacijam za podporne fonde nameščenecv ter zgradbam, ki služijo za brezplačna stanovanja nameščenecv (naturalna stanovanja).

Člen 97. zakona o neposrednih davkih določa, da se smejo nalogati v neomejeni višini samoupravne doklade, čim dohodek od nesamostalnega dela presega določen znesek (din 4.000.— oziroma din 900.—). Spriču visokih običajskih samoupravnih doklad je ta dohodek obremenjen pogostokrat z več kot polovico. Zaradi tega je potrebno, da se dopustna višina samoupravnih doklad na ta davek maksimira, in sicer največ do 100% državnega davka.

Glede obdačevanja latentnih rezerv je treba reči: Državni svet je mnenja, da so latentne rezerve, če niso vsebovane v knjigovodstvu, utrošene in kot take samostojni davek, ne pa akontacija ter zato podvržene obdačenju. To stališče državnega sveta je neosnovano. Ker obstoja bojazen, da se bo državni svet še nadalje po njem ravnal, je nujno potrebno, da se vnese v ustrezna zakonska dolo-

čila dostavek, da predstavlja 6%ni davek od latentnih rezerv le akontacijo na davek, do katerega dobi država pravico šele v trenutku, ko se dejansko trošijo.

V zadnjem času izvajajo davčne oblasti vse strože načelo, da se izdatki kot n. pr. pogodbene pokojnine, naknadno utožene mezde itd. iz prejšnjih poslovnih let, a izvršeni in knjiženi v poslovnem letu, ne priznavajo kot odbitni, temveč jih vnašajo v davčno osnovo, to pa samo radi tega, ker se ne nanašajo na poslovanje tega poslovnega leta. Tak postopek ni v skladu z davčnimi načeli, niti ni utemeljen v naši pozitivni zakonodaji. Bilo bi treba, da se sprejme v finančni zakon ustrezno tolmačenje, ki bo odpravilo to nezakonito postopanje.

Radi visoke davčne stopnje osnovnega davka pridobnine znižujejo davčni odbori sami davčno osnovo ter skušajo tako z nižjo oceno dohodka prilagoditi davčno breme dejanski plačilni zmoglosti davčnega zavezanca. Že v interesu davčne morale, zlasti pa, da se ta praksa davčnih odborov postavi na realno pravno podlago, bi vsekakor bilo nujno potrebno, da se stopnja osnovnega davka sama zniža, in sicer vsaj za 2% tako, da bi znašala v bodoče 8, 6 in 4%.

Znatne težave povzročajo davčnemu zavezanecv tudi zamudno poslovanje reklamacijskih odborov. Znano je, da zasedajo reklamacijski odbori po sedanjih praksah zelo kasno. S tem so davčni zavezanci težko prizadeti. Zaradi tega bi bilo priporočljivo, da se tudi v tem pogledu spremeni sedanja praksa ter uzakoni določba, po kateri morajo reklamacijski odbori rešiti vse predmete še v istem koledarskem letu, v katerem je o njih razpravljaj davčni odbor.

Glede davka na poslovni promet bi omenili poleg nujnosti spremembe določil o vštetju rabata, bonifikacij ter neizterljivih zneskov v davčno osnovo, še vprašanje interesne skupnosti pri plačevanju davka na poslovni promet in vprašanje plačevanja tega davka od lastnih proizvodov, ki se potrošijo v lastnem podjetju pri proizvajanju končnih izdelkov.

Nesporno je, da je obveznost plačevanja skupnega davka v primeru interesne skupnosti v profilu s določili zakona. Mnogo smo si že prizadevali za ostalimi gospodarskimi korporacijami, da se ta uredba ukine. Vsa naša prizadevanja so ostala do danes žal brezuspešna. Kljub temu pa smatramo, da je treba našo akcijo z vsem poudarkom obnoviti in to predvsem zato, ker se ta uredba zadnje čase vedno bolj izvaja. V zvezi s tem vprašanjem je izšel iz industrijskih krogov predlog, da se naj zaenkrat doseže vsaj to, da morajo davčne oblasti v primeru obstoja interesne skupnosti dopustiti dokaz, da interesne skupnosti ni. V ta namen je predlagala Centrala industrijskih korporacij finančnemu ministrstvu sledeče novo besedilo kot kompromisni predlog: »V kolikor nudi proizvoznik dokaz, da ni v interesni skup-

nosti z drugo pravno ali fizično osebo, oziroma da njegovo zastopstvo, podružnica ali pomožni lokal, oziroma pravna ali fizična oseba, s katero je v interesni skupnosti, ne prodajajo blago po tržnih cenah na drobno, mora davčna oblast preizkusiti predložene dokaze. Če davčna oblast ugotovi, da so navedbe proizvoznika resnične, tvori osnovo skupnega davka prodajna cena, katero je proizvoznik dejansko dosegel, oziroma v primeru interesne skupnosti cena, ki jo je dejansko dosegla druga pravna ali fizična oseba.«

Množe se primeri, da zahtevajo davčne oblasti plačilo prometnega davka tudi od polizdelkov oziroma izdelkov in surovin, ki se v istem podjetju proizvajajo, nato pa v svrhu izdelave končnega produkta, ki je podvržen skupnemu davku, zopet potrošijo. Pri tem se sklicujejo davčne oblasti na to, da polizdelek le tedaj ni zavezan davku na poslovni promet, kadar je v tarifi skupnega davka izrečno določeno, da je v davčni stopnji zapaden tudi prometni davek na dotični izdelek. To stališče je nepravilno ter ga je zavrnil nedavno tudi državni svet, ki je razsodil, da uporaba polizdelkov oziroma izdelkov, ki jih izdeluje podjetje v svrhu izdelave finalnega produkta, ni uporaba za osebno in domačo potrebo, zbog česar ne tvori tak prenos davku podvržen promet. Centrala industrijskih korporacij je sestavila o tem vprašanju obširen ekspozé, namenjen finančnemu ministrstvu, v katerem je s samim besedilom pri nas veljavnih zakonskih predpisov, kakor tudi z analogno uporabo inozemske zakonodaje dokazala nepravilno tolmačenje davčnih oblasti ter zahtevala, da izda ministristvo ustrezna navodila. Mislimo, da bi bilo dobro, če bi se ta zahteva uveljavljala tudi pri razpravi o novem finančnem zakonu.

(Konec prihodnjč.)

Največ 3000 oz. 2000 din za potovanja v tujino

Pooblaščen denarni zavodi so smeli dosedaj prodati potnikom, ki so imeli vidiran potni list, tujih valut za 3000 din, če so potovali v Albanijo, Avstrijo, Bolgarijo, Grčijo, Italijo, Madžarsko ali Romunijo, do 5000 din pa, če so potovali v druge države. Sedaj pa je izdal finančni minister nov odlok, ki določa, da smejo prodati potnikom, ki potujejo v klirinške države, največ za 3000 din tujih valut, onim pa, ki potujejo v neklirinške največ 2000 din, a to le pod pogojem, da je list vidiran samo od ene neklirinške države. V veljavi pa ostanejo še nadalje vse določbe turističnih sporazumov, ki jih je sklenila naša država z drugimi državami.

Turistične sporazume imamo sklenjene z Avstrijo, Nemčijo, Francijo, Grčijo, Italijo, Madžarsko, Češko-slovaško, Poljsko, Romunijo, Španijo, Švico in Turčijo. V te države sme potnik vzeti s seboj do 3000 din.

Politične vesti

Romunski kralj Karol je razglasil zakon o ustanovitvi enotne stranke z imenom »Fronta narodnega preporoda«. Člani stranke so lahko vsi polnoletni romunski državljani. Samo ta stranka bo smela pri volitvah postavljati svoje kandidate. Romunija je s tem stopila v vrsto totalitarnih držav. Kljub temu pa so v Nemčiji še nadalje neprijateljsko razpoloženi proti Romuniji. Nezadovoljni so tudi s protizidovskimi ukrepi Romunije, češ da imajo ti same taktičen namen, da pridobi vlada radikalne nacionalne elemente.

Bolgarski ministrski predsednik Kjushevanov bo prihodnji teden obiskal Ankaro. Politični krogi so mnenja, da pomeni ta obisk novo zbližanje Bolgarske z Balkansko zvezo.

Francoski list »Figaro« piše o italijansko-francoskih odnosih ter pravi med drugim: »Čim močnejša je kampanja fašističnega tiska, tem večja postaja francoska enodušnost, da ne obstopi Francija niti pidi svojega ozemlja. Francoska vlada, ki bi kaj takega hotela storiti, bi takoj padla.«

Francoska vlada je dobila oficijalno sporočilo poljske in sovjetske vlade, da obe vladi nikdar ne bi mogle priznati odcepitve Ukrajine od Poljske ali Rusije in da bodo energično nastopile tudi že proti vsem pripravam take odcepitve.

Mussolini je imel v nedeljo z velikim zanimanjem pričakovani govor v Carboniji na Sardiniji. Govorilo se je, da bo govoril zlasti o franc.-italijanskih odnosih. Proti vsemu pričakovanju pa se zunanje političnih vprašanj sploh ni dotaknil, temveč je govoril le o avtarkiji in italijanski gospodarski osamosvojitvi. Zlasti je naglasil pomen nove nasebine Carbonije, ki šteje sedaj 12.000 prebivalcev, ki pa bo imela že čez eno leto 24.000 prebivalcev. Še pred dobrim letom pa je bilo tu ognjišče malarije. Premog, ki se bo tu pridobival, je prvovrsten in nič ne zaostaja za drugim.

Zunanji minister grof Ciano je v nedeljo odpotoval v Budapešto. Madžarski in italijanski listi razpravljajo ob tej priliki na široko o madžarski zunanji politiki, ki je odločno za politiko osi Rim-Berlin. Sedanji dobri odnosi Madžarske z Nemčijo in Italijo se bodo še poglabili, prijateljstvo z Jugoslavijo pa razširilo.

Madžarski zunanji minister grof Czaky je imel na shodu vladne stranke velik govor, v katerem je posebno poudaril, da sta Hitler in Mussolini ponovno izjavila, da je velika in močna Madžarska v interesu Nemčije in Italije.

Hitler pripravlja po poročilih angleških listov novo presenečenje. Predlagal bo baje sklicanje konference štirih velesil, ki naj bi sklenila omejitev oboroževanja.

Poljski poslanik v Berlinu je obiskal zunanjega ministra v Ribbentropa ter mu sporočil, da Poljska nikakor ne bi mogla dopustiti nobene spremembe suverena klajpedskega ozemlja.

Ukrajinski urad v Berlinu je pozval vse ukrajinske emigrante, naj se čimprej javijo v uradu, da se pridružio velikopotezni akciji za ustanovitev neodvisne ukrajinske države.

Vlada generala Franca je razveljavila zakon iz l. 1931., s katerim je bil prepovedan povratek kralja Alfonza XIII. in vseh članov njegove rodbine. Nadalje je vlada razveljavila zakon o zaplembi premoženja kralja Alfonza XIII. ter odredila, da se vse zaplenjeno premoženje vrne kralju.

Posebna delegacija gen. Franca je obiskala sina kralja Alfonza Dona Juana ter mu ponudila španski prestol. Delegacija je bila pred tem sprejeta od Mussolinija. Iz Londona se poroča, da se je Italija zavzela za obnovo španske monarhije na pobudo angleške vlade.

Španski nacionalni svet v Parizu je sklenil, da bo predlagal obema taboroma v Španiji naj skleneta božično premirje.

Francoski bojovníci si v zadnjem času zelo prizadevajo, da se sklene božično premirje v Španiji. Dosegli so, da bosta angleška in francoska vlada njih prizadevanje podpirale. Republikanska vlada je pripravljena pristati na premirje, ne pa še tudi Francova vlada.

Japonska vlada bo baje morala zaradi finančnih težav in težavnega vojnega položaja na Kitajskem odstopiti.

Japonska je protestirala v Washingtonu, ker je Amerika dala Kitajski posojilo 25 milijonov dolarjev. Japonska pravi, da bo Kitajska posojilo uporabila samo za oboroževanje.

Denarstvo

Vloge pri hranilnicah so narasle v novembru za 9.5 milijonov

Po podatkih Zveze jugoslovan-skih hranilnic v Ljubljani so nara-sle vloge pri 29 slovenskih samo-upravnih hranilnicah v novembru za 9.428.450 din na 1.069.009.919. Vloge na knjižice so narasle za 7,9 milij. na 626 milij. din, vloge v tekočem računu pa za 1,5 milij. din na 443 milij. Vloge na knji-žice so narasle pri 7, vloge v tek. računu pri 9, skupne vloge pa pri 7 hranilnicah, število vlagateljev na knjižice pri 6, v tek. računu pri 6, in skupno število vlagateljev pri 5 hranilnicah. Vseh vlagateljev je bilo 131.518.

Vlagatelji so torej že vrnil večji del od onih 54,3 milij. din, katere so bili dvignili iz hranilnic v sep-tembru, ker so od 30. sept. do 30. novembra 1938. narasle vloge za 33,5 milij. Vendar je stanje dne 30. nov. le še za 20 milijonov nižje kot 30. septembra. To povečanje vlog je najboljši dokaz, kako hitro se vrača zaupanje v hranilnice in v denarne zavode.

Pomanjkanje deviz samo trenutno

»Jugoslovenski Kurir« poroča, da je nestalnost dinarja na doma-čih borzah proti funtu in drugim devizam bolj tehnične narave in da je pričakovati, da se bo ne-hala. Tudi pomanjkanje deviz na domačem trgu za legitimne potre-be trgovine je le začasno. Z zane-sljive strani je »J. K.« zvedel, da se bo to pomanjkanje v nekaj dne-vih nehalo. Veliko povpraševanje po tujih devizah je nastalo, ker potrebujejo uvozniki trdke ob koncu leta mnogo deviz za plačilo svojih naročil. Zato je napačno presojati sedanje pomanjkanje de-viz pesimistično. Da je nestabil-nost dinarja samo tehnične nar-ave se vidi tudi iz tega, da je dinar ohranil na tujih borzah svoj tečaj.

Odlog plačil

je dovolilo kmetijsko ministrstvo za dobo šestih let naslednjim hra-nilnicam:

Hranilnici in posojilnici v Št. Pe-tru v Savinjski dolini za dolgo-ve, nastale pred 18. novembrom 1935.

Hranilnici in posojilnici v To-mišlju za dolgo-ve, nastale pred 16. februarjem 1938.

Hranilnici in posojilnici v Ve-likih Dolencih za dolgo-ve, nastale pred 22. februarjem 1938.

Hranilnici in posojilnici v Višnji gori za dolgo-ve, nastale pred 3. no-vembrom 1934.

Prvim trem hranilnicam in po-sojilnicam se določa obrestna mera za stare vloge na 2%, Hranilnici in posojilnici v Višnji gori pa na 3%.

Tečaji drž. železnic za preračunavanje valut

Od 15. decembra preračunava-jo železniške postaje tuje valute po naslednjih tečajih: 1 mizozemski goldinar = 2415 din, 1 nemška marka 17-80, 1 švic. frank 10-10, 1 zlat frank 14-50, 1 madžarski pengő 12-85, 1 poljski zlot 8-34, 1 italijanska lira 2-36, 1 francoski frank 1-22, 1 češkoslovaška krona 1-55, 1 belgijski frank 1-50, 1 bol-garski lev 0-50, 1 romunski lej 0-34 in 1 grška dragma 0-41 din.

Češkoslovaška finančna misija, ki je prišla v London, da se dogo-vori glede obljubljenega posojila, je naletela v Londonu na težave. Kakor poroča »Daily Express« so nastale težave zato, ker prodira v Angliji prepričanje, da je Češko-slovaška postala popolnoma pod-ložna Nemčiji in da se bo posojilo porabilo prav za prav za Nemčijo. Ceste, ki bi se napravile s tem de-narjem, bi bile v korist predvsem Nemčiji. Tudi škodovi zavodi de-lajo sedaj predvsem za Nemčijo. Namesto 20 milijonov funtov bi za-to dali Angleži zaenkrat samo 4 milijone funtov posojila.

Obtok bankovcev Češko-slovaške narodne banke se je v prvem ted-nu decembra znižal za 130 na 6.739 milijonov Kč. Obveze po te-kočem računu so narasle za 138 na 541 milijonov Kč. Zlata podloga je izkazana z 2.358, devizna in va-lutna pa s 1.300 milijoni Kč.

Obtok bankovcev Madžarske na-rodne banke je po stanju z dne 7. decembra padel za 28,3 milijona pengov. Kovinska in devizna ter valutna podloga banke se je zni-žala za 46,2 na 194,48 milijona pen-gov. Državni dolg se je povečal za 1,93 na 268,49 milijona pengov.

Turška vlada bo v kratkem iz-dala naredbo o omejitvi izvoza zla-ta. Z naredbo bo prepovedan tudi izvoz nakita in zlatih predmetov v vseh oblikah.

Vloge v nemških hranilnicah so v novembru narasle za 199 na 17.421 milijonov RM. V primeri s septembrom so se zvišale za 443 milijonov RM.

Poslovni dobiček vseh delniških družb v Nemčiji je znašal skupno v 1. 1936/37. 1.062 milijonov RM. Od tega je bilo izplačanih dividend za 772 milijonov RM. Povprečno so se delnice obrestovale po 47%.

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno Rogaško mineralno vodo!

Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.

Zati zadnji čas znatno padanje ce-ne našim domačim jabolkam, ka-kor tudi blagu iz naših južnih krajev.

Se največ slame smo letos izvo-zili v Nemčijo, ki jo je rabila de-loma za krmo, deloma pa za steljo. Cena je nekam stalna, poprašuje se v glavnem po pšenični slami, katere pa pri nas že skoro pri-manjkuje.

Istotako stalna cena je za vse vrste našega sena, tendenca pa zelo čvrsta, ker vlada za to naše blago veliko zanimanje tudi v ino-zemstvu, zlasti v Češkoslovaški, dalje v Nemčiji ter Italiji. V Ita-lijo gre dnevno po nekaj vagonov našega sena za vojaške potrebe, dočim je zadnji čas uvoz sena v ČSR prepovedan. Uvozna dovolje-nja za v Italijo in Nemčijo se lah-ko dobe!

Na ljubljanski borzi so bile za pravkar navedeno blago domače provenience dosežene te-le najniž-je oziroma najvišje cene:

Ostalo blago:

Fižol: din din
zdrav, na roko bran, franko slov. nakla-dalna postaja, plač-ljivo proti duplikatu:
ribničan 220'— 275'—
prepelicar 275'— 310'—

Krompir:

zdrav, prebran, ne manjši od kokoškega jajca, franko slov. nakladalna postaja, plačljive proti dupl.:
oneida (kranjski) 67'— 72'—
rožnik (pozni) 75'— 80'—
rožnik (rani št.) 80'— 85'—
kresnik 67'— 72'—

Sadje:

Jabolka: din din
zimsko, namizna, obra-na, alla rinfusa, franko vagon slov. naklad. postaja, plač. proti duplikatu 365'— 475'—

Krma:

Seno: din din
zdravo, suho, prešano v bale, franko slov. naklad. postaja, plač. proti duplikatu:
sladko 70'— 80'—
polsladko 60'— 70'—
kislo 50'— 60'—

Slama:

zdrava, suha, pšenič-na, prešana v bale, franko vagon slov. naklad. postaja, plač-ljivo proti duplikatu 40'— 45'—

TEDEN NA LJUBLJANSKI BORZI

POSEBNO POROČILO „TRGOVSKEGA LISTA“

Devizno tržišče

Tendenca nestalna.

Promet na ljubljanski borzi je v zadnjem tednu znašal din 15 mi-lijonov 41.247, proti din 8.431.140 v predzadnjem tednu. Na zaklju-čke v devizi London je tokrat od-padlo nad 11 in pol milijona din, na Berlin pa malo manj kot 3 mi-lijone din, dočim je bilo v pred-zadnjem tednu zaključkov v de-vizi London približno 3/2 milijona dinarjev ter Berlina 4/7 milijona din. Gros zaključkov celotedskega deviznega prometa tvorijo torej predvsem zaključki v privatnokli-rinskih devizah, a v svobodnih de-vizah odpade le malenkost del na devize New York, Curih, Pa-riz, Praga in Solun.

V smislu okrožnice Narodne banke dev. št. 93 je bil določen tečaj za angleške funte na bazi odkupnih notic din 238'— plus 10 odstotkov, v smislu okrožnice dev. št. 98 pa tečaj angleškega funta za nabavo surovega bombaža in su-rove volne na bazi din 237'20 (po-vpraševanje) oziroma din 238'80 (ponudba). Na sredinem borznem sestanku (13. t. m.) je pa Narodna banka krila vso potrebo v angleških funtih — ne glede na to ali gre za nakup bombaža in volne ali za drugo blago — po višjem tečaju, kar je povzročilo, da so mnogi denarni zavodi krili znatne potrebe v angleških funtih po tem višjem tečaju. Ker pa je nasled-njega dne Narodna banka zopet spremenila način kritja potreb v prostih devizah, in sicer povsem ločeno od potreb za nakup bomba-ža ter volne, je nastala nejasnost v tem, kako naj denarni zavodi tol-mačijo svojim klientom ta dvojni način odkupovanja angleških fun-tov od Narodne banke, ki ne daje potrebnih pojasnil glede funtovne

prodaje za več dni vnaprej, pač pa kvečjemu za dotični dan. Težava je tudi v tem, ker mora denarni zavod večkrat kriti znatne zneske v angleških funtih za nujne naku-pe bombaža ter volne čimprej, to je brez odlašanja in torej po niž-jem ali višjem odkupnem tečaju, kakor pač to odredi Narodna ban-ka. Ker pa je razlika precej zna-tna in je večja industrija navezana na zanesljiv uvoz potrebnega blaga v čim določenem roku ter na bazi kalkulacijskega tečaja, je sa-mo po sebi umevno ter nad vse nujno potrebno, da Narodna banka omogoči naši industriji nabavo de-viznega kritja, t. j. angleških fun-tov vsaj po naprej fiksiranem te-čaju na čim enostavnejši način, ne pa tako kot doslej, da komaj iz-dana odredba v deviznem cirku-larju ni veljala niti en dan, mar-več so se odredbe večkrat menja-vale sproti skoraj vsako uro. To zelo moti redno in uspešno poslo-vanje pooblaščenih denarnih zavo-dov, pa tudi delo naše industrije!

Efektno tržišče

Tendenca je stalna za državne vrednostne papirje, čvrsta za del-nice Narodne banke in nestalna za privatne efekte. Promet je bil na Ljubljanski borzi zelo slab, ker vlada tudi na samem tržišču stal-no mrtvilo in nezanimanje. V zad-njem tednu je bilo zopet nekaj za-ključkov v delnicah Trboveljske premogokopne družbe po tečaju din 190'— in 187'50 za delnico; skupno je bilo prodanih 758 delnic v nominalni vrednosti din 151 ti-soč 600'—.

Tečaj delnic Narodne banke je od 7500 (blago), 7400 (denar) v začetku t. m. poskočil na din 7600 (povpraševanje), oziroma na din 7800 (ponudba) in vse kaže, da se

bo še bolj dvignil do konca decem-bra.

Notice državnih efektov so bile na zadnji borzni dan sledeče:

	din
7% investicijsko	99'— 99'50
8% Blair	96'— 97'—
7% Blair	89'— 91'—
7% Seligman	98'— 99'—
4% bosenske agrarne	60'— 61'—
6% begluške	88'50 90'—
7% stabilizacijsko	97'— 99'—
6% dalmatinske	88'— 89'50
2% vojne škoda	466'— 468'—

Blagovno tržišče

Tendenca za deželne pridelke je razmeroma še zelo čvrsta, za osta-lo blago pa trdna. Promet je zelo malenkosten. — Cene neizpreme-njene.

Fižola, domačega ribničana, ka-kor tudi prepelicarja je že zelo malo pri producentih. Na splošno je malo povpraševanja po tem bla-gu, ker ni uvoznih dovoljenj za v Italijo ter Francijo, kamor gre največ fižola tudi iz naših krajev.

Tudi zaloge krompirja so že zelo izčrpane, ker je bila letos sicer dobra letina po kakovosti, a ne tu-di po količini. Blago je bilo letos zelo lepo in zdravo ter odporno. Cene so visoke, za gorenjski rani rožnik celo 85 do 95 dinarjev (za 100 kg), blaga pa že kmalu ne bo več na zalogah.

Prav tako je z letošnjo kampa-njo jabolok. Visoke cene, zelo do-bra letina po kvaliteti, znaten iz-voz že koj v začetku sezone. Žal, da v Nemčijo ne moremo več iz-važati, ker je kontingent že izčr-pan in bo zopet oživel naš izvoz šele v začetku januarja 1939. Slo-venskih jabolok pa kmalu več ne bo niti na zalogi, niti v prodaji, zaradi tega je cena zadnje tedne stalno rastla. Nasprotno pa je opa-

Prof. Degen Friderik:

Banke in njih zgodovinski razvoj

Ce govorimo ter pišemo danes o bankah, ne pomislimo, da so banke prav stara gospodarska ustanova, stara nad 4000 let. Se-veda ne smemo enačiti ali primer-jati banke pred 4000 leti s seda-njimi bankami — vendar pa ima-jo »te banke« že znake sedanjih bank.

Banke so dobile prav poseben pomen po uvedbi denarja oz. ban-kovcev, namesto navadnih menjal-nih sredstev. Banke so danes nuj-na gospodarska ustanova, sodobno gospodarstvo ter trgovina bi ne mogla biti brez njih.

Kaj so banke? Dr. Georg Obst pravi: Banke so ustanove, ki po-sredujejo plačevanje, vrše krediti-ranje ter upravljajo glavnice. An-gleški ekonomski pisec Mac Leod pravi: Naloga bank je kupovati ter prodajati denar. Navedli bi lahko mnogo definicij raznih pisa-teljev, ali vsem je bistvo isto, namreč, da so banke ustanove, ki

posredujejo denarni ter kreditni promet. Sodobni gospodarski red ima prevažno oporo v bankah.

Ce bi hoteli razdeliti zgodovino bank na posamezne dobe, bi se nemara odločili za tole razdelitev: od najstarejših časov do leta 571. pred Kristom, od leta 571. do prv-ih decenijev po Kristusovem roj-stvu, od te dobe do začetka križar-skih vojn (1096—1290), od začetka istih vojn do leta 1156, od 1156 do konca XVI. stoletja, od leta 1608. do srede XVIII. stoletja, od iste dobe do leta 1914. oz. 1918. ter najnovejšo dobo. Našteli smo tedaj osem dob. V teh dobah se je ban-karstvo razvijalo, izpopolnjevalo ter doseglo v povojnih letih svoj višek. Najnovejša doba pomeni si-cer prvo krizo bankarstva, ali naj-novejša doba je že doba nove ko-njunktore.

Pradomovina bank je Mezopot-mija. Prvi poznani bankirji so bili Babilonci, katerim pripada tudi čast, da so ustanovili prvo banko. V tej najstarejši dobi so pokrenili ustanovitve bank razni tedanji vla-darji kakor Hamurabi (kralj Ve-like Babilonije — okoli 2200), Mu-

rešu, Nebukadnezar ter Igibi Su-la. Te prve banke, v glavnem po-samezni trgovci, so se bavile s ču-vanjem denarja oz. drugih drago-cenosti. V manjši meri so dovolje-vale tudi posojila.

Posebno Nebukadnezar ima za-sluge za razvoj babilonskega ban-karstva v VII. stoletju.

Nova doba nastopi za bankar-stvo v VI. stoletju, ko je začel ko-vati prve kovance (denar) lidijski vladar Krez (vladal od 555—541) v mestu Phocaea. Prvo večjo ban-ko je ustanovil pri Babiloncih leta 571. Igibi Sula. To je prva histo-rijska banka, o kateri je znana let-nica ustanovitve ter njeno ime.

Kot veliki trgovci ter gospodar-stveniki so se bavili z bančništvom kupčijami tudi Feničani ter Kartažani. Tudi Egipčani so poznali v tej dobi že nekaj žiro promet — tedaj že posebne bančne kupčije.

Postanek denarja je pospešil razvoj bank in povečal potrebo po bankah. Vodilni bankirji so posta-li Grki ter Rimljani. Preje se je udomačilo bankarstvo pri Grkih. Za Platona je bilo pri Grkih že precej bank. — Bilo pa je to svo-

jevrstno zgrajeno bankarstvo. Sve-tišča v Delosu, Delih ter Olimpu so bila središča grškega bankar-stva. Bila so prave zakladnice. Za-kaj ravno svetišča? Svetišča so bi-la najbolj varna pred zlikovci — in zato so sprejemali v shranjevanje denar ter druge dragocenosti baš svečeniki —, ki so se pričeli tako baviti tudi z drugimi denar-nimi kupčijami. Curtius (nemški klasični filolog 1820—1865) pravi v svoji zgodovini Grčije, da so bili grški svečeniki pravi bankirji. Za-kaj je požgal Herostrat leta 365. pred Kr. svetišče Diane v Efezu? Da prikrrije tatvine deponiranih dragocenosti ter denarja, češ da je vse zgorelo. V VI. stoletju ter še preje je postala Grčija središče takratne trgovine. Imela je lasten denar, krožile pa so v državi tudi druge denarne enote, zlasti per-zijske Darejke. Grške ter druge banke so služile predvsem menja-nju valut, shranjevali so denar in druge dragocenosti ter dajale kre-dit — pa le izjemoma in to po-trošni kredit. Grški bankirji so se nazvali »trapezites«. Ime prihaja od grške besede »trapeza« (miza).

Trgovalo se je okoli miz in na mizah.

V času Platona so se delale ži-vahne posojilne bančne kupčije, saj je tudi znano, da so se pobira-le v tej dobi obresti do 35%. Tako je bilo tudi še v dobi Aristotela, ki je ostro grajal pobiranje ob-resti za izposojeni denar.

Pri Rimljanih zaznamujemo prve početke bank nekoliko ka-sneje nego pri Grkih, zlasti pa v tretjem stoletju pred Kristom. Rimske bankirje so nazivali v tej dobi »argentarije« (argentum = srebro), ker so kupčevali s sre-brom ter pozneje tudi z zlatom. V tej dobi sta bila središče rimske bančne trgovine »forum mercato-rum« (trg, tržnica v Rimu) in »fo-rum venale« (trg za živila). Ti te-danji bankirji so se bavili pred-vsem s čuvanjem denarja, menja-vanjem raznih valut ter dajanjem posojil. Cato (230—149) se je mo-čno protivil pobiranju obresti. V zadnjih desetletjih pred Kristuso-vim rojstvom postaneta znameniti zlasti dve banki in to »Banka pri svetišču Jupitra« ter »Banka na trgu za obleke«. (Dalje prih.)

Lesni izvozniki zahtevajo polno izplačilo deviz

V petek in v soboto je zasedal v Beogradu Strokovni odbor za les pri Zavodu za pospeševanje zun. trgovine. Glavna točka dnevnega reda je bilo vprašanje povečanja lesnega izvoza v neklirirne države. Narodna banka in finančno ministrstvo sta namreč zahtevala od lesnih izvoznikov mnenje, kako bi se mogel izvoz v neklirirne države povečati.

Vse kaže na to, da se namerava uvesti posebna taksa za izvoz lesa v klirirne države, kar bi imelo nujno posledico, da bi se uvedla kontrola za izvoz lesa. Zastopniki lesne trgovine in industrije pa so odločno proti vsaki kontroli izvoza in tudi proti uvedbi izvoznih premij. Namesto teh premij naj se prizna lesnim izvoznikom pravica, da svobodno prodajo svoje devize, ne pa da morajo eno četrtino svojih deviz odstopiti po tečaju 1 funt je 205 din, drugo četrtino pa po tečaju 1 funt je 238-80 din.

Ker je Romunija že priznala lesnim izvoznikom pravico svobodne prodaje deviz, čeprav dobivajo ti še posebne premije za izvoz lesa v neklirirne države, je nujno potrebno, da se tudi pri nas plača izvoznikom polna vrednost njih deviz.

Statistika telefonskih in radijskih aparatov v Jugoslaviji

Število telefonskih aparatov se je v državi povečalo od l. 1936. do 1937. od 50.928 na 53.847, in sicer se je število na avtomatske centrale priključenih aparatov povečalo od 31.853 na 33.479, število aparatov, priključenih na ročno prestavo pa od 19.075 na 20.368. Iz tega se vidi, kako mnogo bolj bi se povečalo število telefonskih naročnikov, če bi bile povsod uvedene moderne avtomatske telefonske centrale. Seveda pa bi bil narastek še mnogo večji, če bi bila kapaciteta telefonskih central v večjih mestih nekoliko večja.

Zanimivo je, da je število medkrajevnih pogovorov padlo. Leta 1937. jih je bilo le 4 milijone, l. 1929. pa 4,5 milijona. Vzrok je v tem, ker so pogovori predragi, zlasti pa v pomanjkljivosti linij. Na pogovore je treba dostikrat čakati ure dolgo, ali pa se zveza dobi le, če se plača trikratna pristojbina. Velika napaka je, da se še sedaj ni položil kabel do Maribora. Tudi število mednarodnih pogovorov je padlo, in sicer od 0,53 v l. 1930, na 0,4 milijona v l. 1937. Vzroki so isti kot za medkrajevnne pogovore.

Radijskih naročnikov je bilo 111.994. Še l. 1936. je bilo vseh le 95.926, l. 1931. pa celo samo 47.880. V območjih posameznih poštних direkcij je bilo naročnikov: beograjske 19.699, ljubljanske 16.029, novosadske 34.104, zagrebske 24.081, sarajevske 5.063, splitske 4.484, skoplanske 6.613 in cetinjske 1.922.

Število detektorjev je padlo na 3.404.

Dobave - licitacije

Sola za žandarmerijske pripravne dravskega žandarmerijskega polka v Ljubljani razpisuje pismeno licitacijo za dobavo življenjskih potrebščin za šolsko menažo. Pogoji so razvidni v pisarni Združenja trgovcev v Ljubljani. Ponudbe do 20. decembra t. l.

Uprava smodnišnice v Kamniku sporoča: Ker prva licitacija na dan 15. in 16. t. m. za nabavo 100 tisoč kg žvepla in 10.000 kg bitumena ni uspela radi nezadostnega števila ponudnikov, bo pri upravi smodnišnice na dan 11. januarja 1939. ob 11. uri druga ofert. licitacija radi nabave: 100.000 kg žvepla in 10.000 kg bitumena. Pogoji za drugo licitacijo so isti kot za prvo.

Ali ste že naročili inserat za novoletno številko »Trg. lista«?

Schachtovo londonsko potovanje in židovsko vprašanje

Potovanje dr. Schachta se v velikih svetovnih listih zelo komentira. Nekateri menijo, da hoče dobiti dr. Schacht v Londonu večje posojilo, s katerim bi se uredilo izseljevanje Židov iz Nemčije. Ta vest pa je z ozirom na pisavo nemškega tiska manj verjetna, ker od-

klanja sedanja Nemčija tuja posojila. Bolj verjetna je druga verzija, po kateri bo dr. Schacht predlagal, da bi se zopet obnovil nekdanji sistem, ko se Židom sicer ni dovolilo, da bi jemali iz države svoj denar, pač pa so smeli za ta denar kupiti stroje in vzeti s seboj le stroje. V ta namen naj bi se ustanovila posebna mednarodna organizacija, ki bi omogočila izvajanje tega sistema.

Židje v Nemčiji pa predlagajo, da bi se omogočilo izseljevanje Židov iz Nemčije z velikim mednarodnim židovskim posojilom. Izseljenci bi morali kasneje, ko pridejo do zaslužka, to posojilo odplačati.

Število Židov, ki so se izselili iz Nemčije in se trajno naselili v drugih državah, znaša že 120.000. V zadnjih mesecih se je to število povečalo še za nekaj tisoč.

Industrijska sila Velike Nemčije

Preureditvena naloga države

Z novimi pokrajinami je pridobila Nemčija največ potrošne industrije, z 1'04 milij. delavcev. Dolej je bilo teh 5'5 do 6 milijonov. Zvišanje znaša 17 odstotkov. Proti temu znaša v produkcijski proizvodnji znatno manj, samo 15 odstotkov.

Izvozna odvisnost Nemčije je znašala leta 1930. le 26 odstotkov, novih dežel 46 odstotkov. Izvozna

kapaciteta je torej narasla za 25 do 30 odstotkov.

Kakšne so naloge pripojitve? Po sklepih tega zavoda sta prvi nalogi: enak dvig proizvodne tehnike ter uravnavanje kapacitete po sedanjih potrebah vsega aparata z namenom, da se zakrijejo ev. vrzeli. Ta preureditev (Umschichtung) bo dolgotrajen proces, ki pa mora predvsem povečati gospodarsko moč novih pokrajin kot je že z njimi povečana gospodarska moč cele države.

Doma in po svetu

Nič več niso bili izvoljeni med drugimi: Ljuba Davidović, Boško Jevtič, Velja Popović, dr. Kojić, Banjanin in drugi. Izvoljena pa sta bila gen. Peter Živković in dr. Lazar Marković.

Voja Lazić ne bo več poslanec. S tem bo tudi konec njegovih stereotipnih pripomb k zapisniku skupščinskih sej.

Minister Cvetković je podpisal odlok o odobritvi trimilijonskega posojila ljubljanski občini za zidavo delavskih stanovanj. Posojilo bo dobila občina iz fondov borze dela.

Sole na Sp. Koroškem postajajo ena za drugo čisto nemške. Ze v l. razredu se morajo tudi slovenski otroci učiti le gotico.

Nov most čez Kokro je bil odprt v nedeljo v Kranju. Most je lesen in dolg 90 m. Načrt za most je napravil inž. Stanko Dimnik, izvedel pa stavbenik Kavka.

Nova šola je bila blagoslovljena v Kranju. Šola je najmoderneje urejena ter je veljala okrog 6 milijonov din. Idejno skico za šolo je napravil arh. Emil Navinšek, vložne in druge načrte pa inž. arh. Gustav Ogrin. Zidarska dela je izvršilo gradbeno podjetje Emila Tomažiča iz Ljubljane.

V Zagrebu je bila v nedeljo odprta razstava »Pol stoletja hrvatske umetnosti«. To je prva razstava v novem umetniškem paviljonu »Domu likovne umetnosti kralja Petra I. Osvoboditelja«. Razstavo je otvoril predsednik dr. Maček.

Predsednik SUZORja Marko Bauer je odstopil.

Ravnateljstvo SUZORa je sklenilo, da zgradi na zemljišču, ki ga je podarila sušaška občina, svoj urad. Stavbeni stroški so proračunani na 4 milijone din. Nadalje je bilo na isti seji ravnateljstva SUZORa sklenjeno, da se zgradi v Primorju velik sanatorij za kostno jetiko, poslopje okrožnega urada v Somboru se poveča, v Laškem pa se zgradi velik sanatorij za zdravljenje invalidov in pohabljenec.

Podpredsednik francoskih radikalnih socialistov Kayser se je na povratku iz Beograda ustavil tudi v Ljubljani.

V Splitu je prišel tajnik londonske trgovinske zbornice sir Stevens. V Splitu je imel sir Stevens več razgovorov z zastopniki Zbornice za TOI in s splitskimi pridobitniki.

Za novega sovjetskega poslanika v Sofiji je bil imenovan Aleksej Tolstoj, pravnik slavnega ruskega pisatelja.

Ruski veliki knez Vladimir, sin bivšega velikega kneza Cirila pride v Berlin, kjer se sestane s Hitlerjem. Ameriški list »New York Herald« trdi, da so Nemci postavili velikega kneza Vladimirja kot kandidata za ukrajinski prestol. Po informacijah tega ameriškega lista bi se v novi ukrajinski državi združile vse ukrajinske pokrajine Poljske, Češko-slovaške, Romunije in Rusije. Iz Berlina pa se nasprotno poroča, da je napovedani obisk velikega kneza Vladimirja samo zasebnega značaja.

nekatero države — Popravek v uredbi o občinskih hranilnicah — Razglas o odobritvi proračuna Zbornice za TOI v Ljubljani za poslovno leto 1939.

Občni zbori

55. redni občni zbor Kmetijske posojilnice ljubljanske okolice bo v sredo dne 4. januarja ob 9. dop. v lastni sejni dvorani v Ljubljani. Na dnevnem redu so med drugim naslednje točke: Poročilo nadzorstva, odobritev računskih zaključkov za l. 1936. in 1937., poraba dobička, odobritev proračuna osebnih in stvarnih izdatkov po čl. 29. uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njih upnikov, volitev predsednika, podpredsednika in članov načelstva, volitev članov nadzorstva, predlogi zadruznikov.

Zunanja trgovina

V italijanskem kliringu je izplačala Narodna banka nakaznice do št. 20.106 z dne 15. oktobra 1938.

Indeks cen za bolgarske izvozne predmete se je v novembru povečal od 82,1% (v septembru 1937) na 105,7% letos. Prav tako pa se je tudi povečal indeks cen za uvozne predmete, in sicer od 79,2 na 88,4%.

V Italiji se je tudi v novembru povečala draginja, in sicer skoraj v istem razmerju kot v oktobru. Indeks cen na debelo se je dvignil od 96,9 na 97,2, cen na malo pa od 95,1 na 96,5.

Italija je lani izvozila v Nemčijo tekstilnih proizvodov ter surovin za 450 milijonov lir, in sicer konoplje za 180 milijonov, svile za 114 in umetnih vlaken za 152 milijonov lir. Za izvoz konoplje so bile dovoljene posebne ugodnosti po sporazumu italijanskih gojiteljev konoplje in umetne zveze predlinice.

Nova nemško-romunska trgovinska pogodba je bila podpisana. Podrobna določila pogodbe še niso znane. »Prager Presse« trdi, da je skupni obseg obojestranskega blagovnega prometa določen na 9 milijard mark. 40% vsega romunskega izvoza odpade na nafto, 60% na agrarne proizvode. Obračunski tečaj za nemško marko je določen na 40,5 do 41,5 leja.

Uvozne carine za kmetijske stroje bodo v Avstriji odpravljene in se bodo zato stroji zelo pocenili. Zato se bo povečala tudi njih uporaba.

Tvrda Baťa bo začela izdelovati tudi kozmetična sredstva.

Švicarski uvoz se je v novembru zmanjšal od 143,8 na 131,1, izvoz pa od 126,1 na 128 milijonov šv. fr.

V Moskvi so se začela poljsko-sovjetska trgovinska pogajanja.

Od 66,8 milijona ton celotne tonnage svetovne trgovinske mornarice je sedaj po nemških podatkih 3,19 milijona ton ali 4,7% neizkoriščenih. Opaža pa se, da se nadalje nazaduje uporaba ladij zaradi padanja svetovne trgovine.

Radio Ljubljana

Torek dne 20. decembra. 11.00: Šolska ura: Naši izseljenci po izvenevropskih državah (gđ. Julija Šusteršič) — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Koncert. Sodelujeta: Zbor mestne ženske realne gimnazije in radijski orkester — 18.40: Problem malega naroda (univ. prof. dr. Fr. Veber) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Ljubljana izza osvoboditve domovine (Alojz Potočnik, učitelj) — 19.50: Vesela kronika — 20.00: Roussel: Suita (vel. simf. orkester — plošče) — 20.15: Vošnjak: Lepa Vida, drama — 21.30: Cl. Debussy: Morje, simf. suita (plošče) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.

Sreda dne 21. decembra. 12.00: Zvezde in zvezdniki (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Šramel »Škerjanček« — 14.00: Napovedi — 18.00: Mladinska ura: a) Nekaj o jezikih in njihovi zemljepisni razširjenosti (g. dr. Valter Bohinec) — 18.30: Chabrier: España, rapsodija — 18.40: Dolenjski gradovi (Leo Pettau) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Šarl Nodier in Ilirija (dr. Pavel Brežnik) — 19.50: Prirodopisni kotiček (prof. Fr. Penigov) — 20.00: Cankarjeva proslava ob priliki 20letnice smrti. Izjava pevskega društva »Cankar« — 21.30: Fr. Schubert: Nedokončana simfonija v h-molu (plošče) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Akademski pevski kvartet.

Že v 24 urah

harva, plesira in kemično snai obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.